

MINNISBLAÐ

Viðtakandi: Velferðarráð

Sendandi: Rannveig Einarsdóttir, sviðsstjóri velferðarsviðs

Efni: *Notendastýrð persónuleg aðstoð (NPA).*

Forsaga:

Þann 21. mars 2013 samþykkti velferðarráð að setja á laggirnar tilraunaverkefni um notendastýrða persónulega aðstoð (NPA) fyrir fatlað fólk. Tilraunaverkefnið byggði á IV. bráðabirgðaákvæði í lögum nr. 59/1992 um málefni fatlaðs fólks. Tilraunaverkefnið var framlengt þar til NPA varð lögbundið þjónustuform með tilkomu laga um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir nr. 38/2018 sem tóku gildi 1. október 2018. Reglugerð um notendastýrða persónulega aðstoð nr. 1250/2018 tók gildi 27. desember 2018. Í reglugerðinni er kveðið á um framkvæmd og umgjörð NPA. Einnig hefur af hálfu félagsmálaráðuneytisins verið gefin út handbók um framkvæmd NPA og sett upp vefsíða með ýmsum upplýsingum er varða málið.

Reglur Reykjavíkurborgar um notendastýrða persónulega aðstoð voru samþykktar á fundi velferðarráðs þann 13. mars 2019 og á fundi borgarráðs þann 19. mars 2019. Reglurnar öðluðust gildi þann 1. maí 2019 og giltu til 31. desember 2022. Í reglunum var gert ráð fyrir að innleiðing NPA ætti sér stað á tímabilinu 2019-2022, samanber bráðabirgðaákvæði laga nr. 38/2018 og að fjöldi samninga sem gerðir verði á innleiðingartímabilinu miðist við það fjárframlag sem ríkissjóður ráðstafar í gegnum Jöfnunarsjóð sveitarfélaga sem hlutfall af fjárhæð samninga, sbr. bráðabirgðaákvæði I í lögum um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir nr. 38/2018 en þar segir:

Á innleiðingartímabilinu veitir ríkissjóður framlag til eftirfarandi fjölda samninga um notendastýrða persónulega aðstoð sem skal ráðstafað í gegnum Jöfnunarsjóð sveitarfélaga sem tiltekinni hlutdeild af fjárhæð samninga, á grundvelli umsókna frá sveitarfélögum:

- Á árinu 2018 vegna allt að 80 samninga*
- Á árinu 2019 vegna allt að 103 samninga.*
- Á árinu 2020 vegna allt að 125 samninga*
- Á árinu 2021 vegna allt að 150 samninga.*
- Á árinu 2022 vegna allt að 172 samninga.*

Ákvæði þetta og fyrirkomulag notendastýrðrar persónulegrar aðstoðar auk þeirra álitafna sem upp koma við framkvæmd laga þessara á tímabilinu skal endurskoða innan þriggja ára frá gildistöku þeirra í ljósi fenginnar reynslu. Þeir samningar sem þegar hafa verið gerðir við gildistöku laga þessara halda gildi sínu.

Fyrir gildistöku laga nr. 38/2018 voru 19 einstaklingar í Reykjavík með þjónustu í formi NPA. Í dag eru 27 einstaklingar með NPA þjónustu. Sátt hefur ríkt um þessa

þjónustu af hálfu NPA notenda og ljóst er að þetta þjónustuform hefur haft mikil og jákvæð áhrif á líf og störf umræddra einstaklinga.

Staða notendastýrðrar persónulegrar aðstoðar hjá Reykjavíkurborg:

Eins og fram kemur hér að framan þá voru 19 einstaklingar í Reykjavík með þjónustu í formi NPA fyrir gildistöku laga nr. 38/2018. Í dag eru 27 einstaklingar með NPA þjónustu. Þá eiga 35 einstaklingar samþykktu umsókn um NPA og bíða eftir að þjónusta geti hafist.

Samkvæmt upplýsingum frá Sambandi íslenskra sveitarfélaga í september 2022 voru á landinu öllu, alls 95 samningar í gildi um NPA en samkvæmt bráðabirgðaákvæði I í lögum nr. 38/2018 var gert ráð fyrir að samningar yrðu 172 í lok árs 2022.

Öllum gögnum frá Reykjavík vegna NPA samninga hefur verið skilað með reglubundnum hætti til félags- og vinnumarkaðsráðuneytisins vegna 25% mótframlags við heildarkostnað samninga. Ekkert fjármagn fékkst frá félags- og vinnumarkaðsráðuneytinu árið 2022 til að setja af stað nýja samninga og því var samningum ekki fjölgað það ár.

Bráðabirgðaákvæði I í lögum nr. 38/2018 um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir var framlengt með frumvarpi félags- og vinnumarkaðsráðherra þann 15. desember 2022 og gildir til ársloka 2024.

Í lok árs 2022, nánar tiltekið þann 16. desember birtist eftirfarandi frétt á vef stjórnarráðsins:

„Alþingi hefur samþykkt frumvarp Guðmundar Inga Guðbrandssonar, félags- og vinnumarkaðsráðherra, sem tengist þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir. Gert er ráð fyrir að allt að 50 manns muni á næsta ári geta bæst í þann hóp sem nýtir sér NPA, notendastýrða persónulega aðstoð fyrir fatlað fólk sem þarf aðstoð í daglegu lífi. Samkvæmt nýjustu upplýsingum eru 44 á biðlista.

Í dag eru um 95 NPA-samningar í gildi og stefnt er á að þeir verði allt að 145 á næsta ári, miðað við uppgefnar forsendur. Það er ríflega 50% fjölgun.

Jafnframt er gert ráð fyrir að samningarnar verði allt að 172 árið 2024.

NPA er þjónustuform sem byggist á hugmyndafræði um sjálfstætt líf fatlaðs fólks og hefur það markmið að tryggja mannréttindi þess á grundvelli samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, enda gerir það fötluðu fólki kleift að ráða hvar og með hverjum það býr. Þannig stýra þau hvernig aðstoðin er skipulögð, hvenær og hvar hún fer fram og hver veitir hana.

„Stjórnarsáttmáli ríkisstjórnarinnar kveður á um að við ætlum að fjárfesta í fólki og meðal annars festa í sessi framtíðarfyrirkomulag NPA-þjónustu. Lögin sem nú hafa verið samþykkt á Alþingi eru liður í því. Þetta skiptir miklu, enda brýnt að gera fötluðu fólki kleift að lifa sjálfstæðu lífi,“ segir Guðmundur Ingi Guðbrandsson, félags- og vinnumarkaðsráðherra.“¹

¹ <https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2022/12/16/Lagafrumvarp-samthykkt-Stefnt-a-riflega-50-fjolgund-NPA-samninga/>

Sviðsstjóri óskaði eftir fundi með fulltrúum félags- og vinnumarkaðsráðuneyti í janúar sl. til að ræða fyrirkomulag NPA á árinu 2023 og fjölda nýrra samninga sem unnt yrði að gera í ljósi fréttar ráðuneytisins frá 16. desember sl. Ráðuneytið taldi ekki tímabært að halda fund um málið en þann 23. febrúar barst sviðsstjóra bréf frá félags- og vinnumarkaðsneytinu þar sem fram kom að ráðuneytið hygðist veita fjármagni til allt að 56 nýrra NPA samninga á árinu 2023. Jafnframt sagði í bréfinu að unnið væri að mótun nýs verklags, í samvinnu við Samband íslenskra sveitarfélaga, um móttöku og vinnslu umsókna um framlag vegna nýrra samninga.²

Næstu skref:

Mikilvægt er að réttindi fatlaðs fólks séu virt í samræmi við samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks og lög um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir nr. 38/2018.

Umsækjendur um NPA eru þegar orðnir mun fleiri en unnt hefur verið að mæta m.t.t. til fjárheimilda og Reykjavíkurborg er komin með hóp fólks sem sótt hefur um lögbundna þjónustu sem ekki er unnt að veita án aukinna framlaga ríkisins. Þá er kostnaður sveitarfélagsins við hvern og einn NPA samning einnig hærri en gert var ráð fyrir meðal annars þar sem önnur þjónustukerfi koma ekki að NPA samningum og vegna skilyrða í reglugerð um NPA nr. 1250/2018.³ Sífelld meiri kröfur eru gerðar til NPA þjónustunnar af hálfu annarra þjónustukerfa svo sem heilbrigðiskerfisins vegna yngri hjúkrunarsjúklinga.

Að mati skrifstofu málefna fatlaðs fólks á velferðarsviði þarf að endurskoða reglur borgarinnar um NPA með tilliti til þess að gera ferli umsókna einfaldara, skýra reglur um forgangs röðun, tryggja að þjónustan sé í samræmi við hugmyndafræði NPA og að aðkoma heilbrigðis- og menntakerfis sé tryggð þegar við á. Í skýrslu starfshóps um heildarendurskoðun laga nr. 38/2018⁴ er að finna tillögur er varða NPA sem mikilvægt er að koma í framkvæmd. Reglur Reykjavíkurborgar um NPA verða að hafa stoð í reglugerð um NPA og því er afar mikilvægt að breytingar á reglugerðinni verði gerðar sem fyrst.

Notendastýrð persónuleg aðstoð byggir á hugmyndafræði um sjálfstætt líf og er markmið þjónustunnar að koma til móts við þarfir fatlaðs fólks svo það megi lifa sjálfstæðu og virku lífi og haft val um hvernig aðstoðinni við það er háttað. Það er mikilvægt að NPA verði raunverulegur valkostur fyrir fatlað fólk. Skýra þarf fjármögnun þjónustunnar og verkferla til þess að svo geti orðið.

² Bréf frá félags- og vinnumarkaðsráðuneyti, dagsett 23. febrúar 2023

³ Reglugerð um NPA nr. 1250/2018

⁴ Skýrsla starfshóps um heildarendurskoðun laga nr. 38/2018:

<https://www.stjornarradid.is/library/04-Raduneytin/Felagsmalaraduneytid/Sk%C3%BDrsla%20starfsh%C3%B3ps%20um%20heildarendursko%C3%B0un%2038-2018.pdf>